

лінгвокраїнознавчих знань, необхідним як під час навчання, так і в майбутній професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гапонова А. Б. Лінгвокраїнознавство. Англomовні країни: підручник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів / Алла Борисівна Гапонова. – Вінниця: Нова Книга, 2005. – 464 с.
2. Національна Доктрина розвитку освіти у XXI столітті // Освіта. – 2002. – 24 квіт. – 1 трав. – С. 2–4.
3. Нефедова М.А., Лотарева Т.В. Страноведческий материал и познавательная активность учащихся / М.А. Нефедова, Т.В. Лотарева // Иностранные языки в школе. – 1987. – № 6. – С. 26-28.
4. Рахштейн А.Д. Лингвострановедческий аспект в преподавании иностранных языков // Иностранные языки в школе. – 1990. – № 36. – С. 13–16.
5. Томахин Г. Д. Теоретические основы лингвострановедения / Григорий Дмитриевич Томахин. – М. : Высшая школа, 1991. – 116 с.
6. Шилінська І. Формування культурно-мовної особистості у процесі вивчення іноземної мови / Шилінська Ірина // Іноземномовна комунікація: здобутки і перспективи: Тези доповідей другої Міжнародної наукової конференції (Тернопіль, 24-25 квіт. 2008 р.). – Тернопіль : ТзОВ «Терно-Граф», 2008. – С. 320–321.

Громик Р.В.

студент,

*Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
імені Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Специфіка навчальної дослідницької діяльності в умовах шкільного навчання, на відміну від наукової діяльності вченого, полягає в тому, що учень здійснює не весь цикл дослідження, а виконує лише окремі його елементи. Наприклад, аналізує факти та явища, формулює дослідницькі завдання й мету дослідження, висуває гіпотезу, розв'язує це завдання тощо. Крім цього, в процесі роботи учень оволодіває експериментальним методом дослідження, методом моделювання досліджуваних явищ і закономірностей та іншими науковими методами.

Дослідницьку діяльність ми визначаємо як інтеграційний компонент особистості, який характеризується єдністю знань цілісної картини світу, вміннями, навичками наукового пізнання, ціннісного ставлення до його результатів і розвиненим інтелектом, що забезпечує її самовизначення й саморозвиток.

Одним із прикладів навчання, який дозволив би навчати критичного мислення, формувати навички дослідницьких і пошукових умінь є проблемне навчання.

Основа ідея проблемного навчання полягає в організації вчителем самостійної пошукової діяльності учнів, у процесі якої вони засвоюють нові

знання, розвивають загальні здібності, творчу активність та дослідницькі вміння та навички. При цьому процес навчання уподібнюється науковому пошукові і відображається в поняттях: проблема, проблемна ситуація, гіпотеза, засоби вирішення, експеримент, результати пошуку. На кожному із зазначених етапів учитель здійснює функцію управління процесом навчання і переведення учня з досягнутого рівня на вищий рівень пізнавальної самостійності, від звичайної активності до формування навичок мислення високого рівня [2, с. 100].

Ми розглянемо деякі найбільш ефективні умови, прийоми, й методи, що сприяють розвитку мислення високого рівня учнів на уроках трудового навчання. Такі як проблемний виклад знань. «Проблемне навчання, – пише

М. І. Махмутов, – є навмисна цілеспрямована діяльність вчителя і учнів по постановці учбових проблем, їх формулюванню, висуненню гіпотез, їх обґрунтуванню і перевірці на практиці» [1, с. 24].

На іншу особливість проблемного викладу знань указує М.Н. Скаткін: «Суть його полягає в тому, що вчитель не просто повідомляє кінцеві висновки науки, як не відоме що звідки взяли, але й відтворює в якійсь мірі шлях її відкриття. Поставивши питання, він розкриває внутрішні суперечності, що виникають при його рішенні, міркує в голос, виказує припущення, обговорює їх, спростовує можливі заперечення, доводить істину за допомогою експерименту.».

Головною особливістю проблемного навчання є цілеспрямоване використання вчителем проблемних ситуацій, які виникають поза його бажанням (об'єктивно), і ситуацій, створених ним спеціально.

У загальному вигляді розв'язати проблемну ситуацію – це позбутися наявної суперечності шляхом перетворення ситуації (теоретично і практично), розв'язати проблему – відповісти на поставлене запитання, керуючись науковими методами [4, с. 42].

Проблемне навчання – передбачає послідовні й цілеспрямовані пізнавальні завдання, які учні розв'язують під керівництвом учителя й активно засвоюють нові знання.

Використання теоретичних та експериментальних завдань ще не робить навчання проблемним. Все залежить від вчителя на скільки йому вдається надати цим завданням проблемного характеру.

Завдання стає пізнавальною проблемою, якщо воно потребує роздумів над проблемою, викликає пізнавальний інтерес в учнів, спирається на попередній досвід і знання.

Більшість сучасних публікацій з теорії навчання пов'язана з ідеєю активізації навчального процесу і навчальної діяльності учнів. Навчання учнів готовим прийомам розумової діяльності – це шлях досягнення звичайної активності, а не творчої.

Мета активізації шляхом проблемного навчання полягає в тому, щоб зрозуміти рівень засвоєння понять і навчити не окремим розумовим операціям у випадковому, стихійному порядку, а системі розумових дій для вирішення не стереотипних задач. Ця активність полягає в тому, щоб учень, аналізуючи, порівнюючи, синтезуючи, узагальнюючи, конкретизуючи фактичний матеріал, сам отримав з нього нову інформацію. Іншими словами – це розширення, поглиблення знань за допомогою раніше засвоєних знань або нове застосування

колишніх знань. Нового застосування колишніх знань не може дати ні вчитель, ні книга, воно шукається і знаходиться учнем, поставленим у відповідну ситуацію. Це і є пошуковий метод навчання [3, с. 110].

Основну відмінність між проблемним і традиційним навчанням ми бачимо в двох моментах: вони розрізняються за метою і принципами організації педагогічного процесу.

Метою проблемного навчання є не тільки засвоєння результатів наукового пізнання, системи знань, але і самого перебігу процесу отримання цих результатів, формування пізнавальної самодіяльності учня і розвитку його творчих здібностей.

За умов проблемного навчання діяльність учителя полягає в тому, що він доводить у необхідних випадках пояснення змісту найскладніших понять. Вчитель систематично створює проблемні ситуації, повідомляє учням чинники і організовує їх учбово-пізнавальну діяльність (проблемні ситуації), так що на основі аналізу фактів учні самостійно роблять висновки і узагальнення, формують за допомогою вчителя певні поняття, закони.

Для використання проблемної технології учителю необхідно реалізовувати такі організаційно-педагогічні умови:

- відбір завдань, актуальних для учнів;
- адаптація технології проблемного навчання до різних сфер знань;
- побудова оптимального освітнього середовища для проблемного навчання: створення дидактичних посібників, підбір необхідного обладнання;
- особистісний підхід, компетентність і майстерність вчителя, здатного актуалізувати пізнавальну діяльність дитини.

Як бачимо, дана технологія орієнтує учнів на розвиток розумових здібностей і на самостійність не тільки пізнання, але і на розвиток особистості дитини, його індивідуальності і неповторності; в процесі навчання враховуються ціннісні орієнтації дитини і структура її переконань, на основі яких формуються внутрішня модель світу школяра.

Список використаних джерел:

1. Балашова С. П. Формування дослідницьких умінь у студентів педагогічного коледжу в процесі вивчення природознавчих дисциплін / С. П. Балашова. – К.: 2000. – 274 с.
2. Гершунский Б. С. Компьютеризация в сфере образования: Проблемы и перспективы / Б. С. Гершунский. – М.: Педагогика, 1987. – 264 с.
3. Гершунский Б. С. Компьютеризация в сфере образования: Проблемы и перспективы / Б. С. Гершунский. – М.: Педагогика, 1987. – 264 с.
4. Цукерман Г. А. Совместная учебная деятельность как основа формирования умения учиться: автореф. дисс. на соиск. уч. степени д-ра психол. наук: спец. 13.01.02 «Теория и методика обучения и воспитания» / Г. А. Цукерман. – М., 1992. – 44 с.